

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет іноземних мов

Кафедра англійської мови з методикою викладання

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

Салата І. А

Реєстраційний No _____

« ___ » _____ 20__ р. « ___ » _____ 20__ р.

**ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ
ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ РЕЖИМІ**

Кваліфікаційна робота студентки групи ЗАМм-17

Факультету іноземних мов напрям підготовки 014.02

Середня освіта (Мова і література (англійська))

Галузі знань 01 Освіта

Чучман Юлії Геннадіївни

Керівник: к. пед. наук, доцент, доцент кафедри англійської мови з
методикою викладання

Соловйова Н. Д.

Оцінка: Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____ (підпис) (прізвище,
ініціали)

Члени ЕК _____ (підпис) (прізвище,
ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	6
1.1. Дистанційне навчання як напрям розвитку сучасної освіти	6
1.2. Засоби дистанційного навчання при формуванні іншомовної лексичної компетентності.....	15
1.3. Засоби дистанційного навчання при формуванні іншомовної граматичної компетентності.....	19
1.4. Засоби формування фонетичної компетентності	25
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ.....	31
2.1. Організація формування іншомовної лексичної компетентності в дистанційному режимі	31
2.2. Організація формування іншомовної граматичної компетентності в дистанційному режимі	41
2.3. Організація формування фонетичної компетентності в умовах дистанційного навчання.....	46
2.4. Розробка уроку з формування мовної компетентності учнів основної школи при вивченні англійської мови в дистанційному режимі.....	51
Висновки до розділу 2	55
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах, що склалися, викликаних глобальним поширенням коронавірусної інфекції, а потім і війни, уся країна була змушена негайно перейти на дистанційну форму навчальної взаємодії. Ще недавно вчителі лише припускали здійснення можливого переходу на дистанційну форму навчання, що зачіпає весь освітній простір, намагалися виявити складності методичного, навчального, педагогічного й психологічного характеру, оцінити можливі збої взаємодії "вчитель - учень" у рамках процесу навчання в даному форматі. У цей час залучені в найкоротший термін у дистанційний формат навчання вчителі на власному досвіді можуть оцінити невідповідність повною мірою до цієї форми навчання. Тому насущним завданням даного періоду є адаптація навчального процесу до сучасних умов таким чином, щоб при цьому не втрапилася ефективність навчання в цілому.

Завдання вчителя іноземної мови полягає у забезпеченні процесу оволодіння іноземною мовою за допомогою застосування сучасних технологій, фасилітації навчальної діяльності кожного учня з урахуванням індивідуальної траєкторії його розвитку, самостійності та творчості. Використання сучасних засобів навчання, таких як комп'ютерні програми та Інтернет-технології, надають допомогу у вирішенні цих завдань.

Актуальність використання мережі Інтернет під час формування комунікативної компетентності на уроках англійської мови надзвичайно висока. Освоєння методів і навичок роботи з Інтернет ресурсами дасть учителю можливість покращити навчальний процес, урізноманітнити, осучаснити методи та прийоми навчання, підвищити мотивацію до вивчення предмета.

Дослідженням дистанційного навчання займалося багато науковців, представники різних галузей науки: Р. Баженов, І. Голіцина, С. Данилюк, Є. Долинський, І. Євстигнеєва, З. Звиняцьківська, І. Коберник, В. Кухаренко, Н. Половнікова, І. Постоленко, О. Рибалко, О. Самойленко, М. Сиротенко та інші. Незважаючи на це, сьогодні існує потреба у дослідженні, яке б узагальнило, систематизувало існуючі відомості з даної проблеми.

Враховуючи все вищесказане, нами і була обрана тема дипломної роботи: "Формування мовної компетентності учнів основної школи при вивченні англійської мови в дистанційному режимі".

Об'єкт дослідження – процес формування мовної компетентності учнів основної школи на уроках англійської мови.

Предмет – способи та методи формування мовної компетентності учнів основної школи при вивченні англійської мови в дистанційному режимі.

Мета роботи: дослідити основні аспекти формування мовної компетентності в дистанційного режимі та розробити конспекти уроків з англійської мови для учнів основної школи.

Відповідно до мети були визначені наступні **завдання**:

1) надати загально-теоретичну характеристику формування мовної компетентності учнів основної школи при вивченні англійської мови в дистанційному режимі;

2) надати характеристику основних засобів формування мовної компетентності в форматі дистанційного навчання.

3) визначити особливості організації процесу формування мовної компетентності при дистанційному навчанні.

Для розв'язання поставлених завдань нами були використані такі **методи дослідження**: теоретико-критичний аналіз літератури

з теми дослідження; зіставлення, узагальнення і синтезування здобутої інформації, спостереження, пробне навчання.

Практичне значення: робота може бути використана вчителями закладів загальносередньої освіти для підготовки уроків з іноземної мови в дистанційному режимі.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 55 найменувань. Повний обсяг роботи: 65 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Дистанційне навчання як напрям розвитку сучасної освіти

Дистанційне навчання (ДН) – це організований засобами ІКТ з використанням дистанційного курсу навчальний процес, якому притаманні всі особливості звичайного (очного) навчального процесу [32].

Дистанційне навчання в Україні - це взаємодія учня і вчителя незалежно від місця їхнього знаходження та розподілу в часі на основі сучасних педагогічних та інформаційних технологій. Дистанційні технології навчання можна розглядати як природний етап еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до електронної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної аудиторії. Важлива роль у вдосконаленні вітчизняної освіти приділяється впровадженню в освітню діяльність технологій дистанційного навчання та притаманних їм нових методів організації навчального процесу.

Навчальним закладам необхідно орієнтуватися на вимоги й очікування споживачів, зберігаючи при цьому встановлені Міністерством освіти й науки нормативи. І одним з рішень поставленого завдання стали розробка й впровадження сучасних педагогічних технологій, у тому числі дистанційного навчання.

Основною особливістю даної технології є здійснення процесу навчання зі збереженням певної дистанції або відстані. Як правило, для дистанційного навчання як основний засіб комунікації використовується мережа Інтернет, спілкування в якій

можливо як у реальному часі, так і з використанням електронних майданчиків для комунікації й передачі інформації, необхідної для вивчення дисципліни [21].

Дистанційне навчання дозволяє побудувати фактично для кожного, що навчається свою індивідуальну траєкторію освіти, пройти її, звертаючись до створеного інформаційного середовища, задовольнити свої особисті потреби в освітніх послугах у тому режимі, у якому це найбільше зручно. Навчання іноземної мови має на увазі особисте спілкування як вчителя з учнями, так і учнів між собою. В умовах карантину вчителі намагаються знайти способи взаємодії зі учнями, щоб не лише підтримувати та підвищувати їхній рівень володіння мовою, а й зробити процес навчання максимально зручним, приємним та доступним для всіх учасників освітнього процесу. Дуже багато електронних ресурсів та програм активно використовуються вчителями.

Метою інформатизації освіти є забезпечення умов для задоволення потреб громадян, суспільства, ринку праці в якісній освіті через надання всім учасникам освітнього процесу принципово нових можливостей реалізації прав на вибір джерел, умов і форм освіти в спеціально створюваній для цього середовищу [17].

Процес інформатизації є тривалим у часі й стосується практично всіх сфер існуючої системи освіти. Він торкається як культурних освітніх традицій, корінних проблем філософії освіти, так і педагогічну практику; вимагає створення капіталомісткої інформаційної інфраструктури, виконання значного обсягу організаційно-методичної роботи й наукових досліджень.

Для успішного здійснення процесу інформатизації необхідно загальне усвідомлення важливості цього процесу й того

факту, що реальна інформатизація кожної освітньої установи, кожного робочого місця неможлива без активної, зацікавленої участі в цьому процесі вчителів, адміністрації, органів керування сфери освіти. При цьому створення необхідних умов для розробки, системного впровадження й активного використання інформаційних технологій у всіх сферах діяльності системи освіти стає сьогодні однією з основних завдань органів керування освітою [25].

Розвиток глобальної комп'ютерної мережі Інтернет відкрило нові перспективи в сфері освіти. Традиційна система освіти переживає сьогодні "друге народження" завдяки застосуванню дистанційних освітніх технологій. Вони настільки активно й повсюдно впроваджуються в діяльність різних освітніх установ, що фахівці в галузі освіти все частіше говорять про дистанційне навчання як освітню технологію майбутнього.

О. Б. Єпішева розкриває основні елементи дистанційного навчання: фізичний поділ вчителів і деякої частини тих, яких навчають, принаймні на більшу частину навчального процесу; використання освітніх мультимедійних засобів і електронних ресурсів як вилучених, так і тих які перебувають у безпосередньому наближенні [31].

Найбільшу популярність останнім часом набирає одержання диплома через Інтернет у якості джерела дистанційного освіти. Щоб з'ясувати ступінь довіри до такої технології дистанційного навчання й причини росту популярності, було проведено пілотажне соціологічне опитування, у якому взяли участь 147 людей у віці від 17 до 30 років [41]. За результатами опитування вдалося з'ясувати, що 41% опитаних поки не використовують Інтернет-технології в якості джерела освіти, 16%

опитаних переглядають відеоуроки й онлайн-лекції, 21% регулярно користується освітніми інтернет-порталами, а, що залишилися 10% завантажують навчальні комп'ютерні програми. На запитання про мету використання комп'ютера й Інтернету для навчання найбільш популярним виявилася відповідь "для особистого розвитку й самоосвіти" (59%); для одержання додаткової освіти використовували інтернет-ресурси 25% опитаних, і 16% дали відповідь "у якості помічника в отриманні вищої освіти". Вибір освітнього ресурсу в респондентів найбільшою мірою залежав від наступних критеріїв: змістовна частина матеріалу (26%), репутація тренера або вчителя (20%), можливість одержати документ, що свідчить про закінчене навчання, а також одержання освіти безкоштовно або за невелику оплату (29%). Вказується, що попит на дистанційне навчання поки не сформований, оскільки це новий формат, переваги і якість якого поки важко оцінити через недостатню статистику. У результаті опитування з'ясувалося, що дистанційний формат розглядається як додаткове джерело одержання знань і навичок. Вибір на користь одержання такого типу освіти відбувається завдяки його доступності, зручності використання [13].

Відзначається, що всі види цифрових технологій не вступають у протиріччя із традиційними формами освіти. Вони доповнюють, змінюють його якісно, надають новий вектор розвитку й формування інноваційних підходів, де можливі й змішані варіанти застосування освітніх технологій.

Сучасні освітні установи, що використовують дистанційні технології, у даний момент перебувають в умовах необхідності встановлення взаємовигідної соціальної взаємодії, яка буде сприяти досягненню стратегічних цілей. Формування конструктивних партнерських зв'язків, націлених на

переорієнтацію діяльності відповідно до потреб суб'єктів співробітництва в електронній освіті, дозволить зберегти й підсилити свої конкурентні переваги [32].

У цілому застосування технологій дистанційного навчання дозволяє розширити можливості навчання за багатьма критеріями: стає можлива організація навчання одночасно для учнів різного профілю, спеціалізації й напрямку; підвищується компетентність учнів за допомогою використання інформації в рамках дисципліни в "домашніх" умовах; формується єдиний інформаційний простір; з'являється можливість навчання без відриву від робочого процесу, знижуються витрати на матеріальні ресурси - оренду приміщення, електрика, оплата годин вчителя [20].

До вибору сучасних засобів навчання необхідно підходити досить ґрунтовно, тому що це важливий момент викладацької діяльності. Застосовувана в роботі педагогічна технологія спрямована на розвиток певних дидактичних завдань. Тому необхідно обґрунтовано й творчо оцінювати можливості конкретної технології навчання, знати її сильні й слабкі сторони й знати, де її краще застосувати.

Дистанційне навчання природнім шляхом "вписується" у традиційні форми освіти, у той же час, володіючи рядом особливостей. Принципова особливість дистанційного навчання полягає в тому, що школа, що гарантує якість освіти відповідно до державних освітніх стандартів, і учні є розділеними просторово, але при цьому учні й вчителі перебувають у постійній взаємодії, організованому за допомогою засобів телекомунікаційних технологій [25].

Основу освітнього процесу при дистанційному навчанні становить цілеспрямована й строго контрольована інтенсивна

самостійна робота учня, який може вчитися, маючи при собі набір засобів навчання (методичні вказівки, навчальні посібники й підручники на паперових і електронних носіях тощо). Учень у процесі навчання займає активну позицію, що спричиняє більшу ефективність засвоєння матеріалу, а також більш ощадливе використання часу, що навчається, тому що навчальний процес проходить у зручному для нього місці, у зручний час і більш ефективному режимі. Більшість програм дистанційного навчання дозволяють учням працювати в їх власному місці і у вільний час. З більшою гнучкістю приходиться більше відповідальності з боку учня. Учні повинні навчитися добре працювати самостійно і без постійного керівництва та моніторингу інструктора, роблячи дистанційне навчання викликом для тих, хто не легко мотивується [29].

У дистанційному навчанні дуже важливо зрозуміти, що, як і в будь-якій іншій освітній системі, тут відбувається взаємодія вчителів і учнів, і учнів між собою. Ця взаємодія відбувається з використанням різних інформаційних і комунікаційних технологій, наприклад, традиційні засоби навчання на друкованій основі (підручники) використовуються для знайомства з новим навчальним матеріалом, електронна пошта - для забезпечення зв'язку вчителів зі учнями (розсилання завдань і виконаних робіт, індивідуальні консультації).

У дистанційному навчанні важко управляти навчальним процесом вручну, як це робиться при традиційній (очної) формі навчання. Далекість учня від вчителя й асинхронність їх спілкування, наявність, як правило, нових форм вистави навчальної інформації, організація самостійної роботи й тестування є основними факторами, ускладнюють звичайні форми

ведення навчальної документації й адміністрування навчального процесу [25].

Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій. Характерні риси дистанційного навчання розглянуто у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Характерні риси дистанційного навчання

Ознака	Сутність
Гнучкість	учні, в основному не відвідують регулярних занять, а навчаються у зручній для себе час та у зручному місці
Модульність	в основу програми дистанційної освіти покладається модульний принцип; кожний окремий курс створює цілісне уявлення про окрему предметну область, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувати навчальну програму, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам
Паралельність	навчання здійснюється одночасно з професійною діяльністю (або з навчанням за іншим напрямком), тобто без відриву від виробництва або іншого виду діяльності
Велика аудиторія	одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації великої кількості учнів, за допомогою телекомунікаційного зв'язку між собою та з вчителями

Економічність	ефективне використання навчальних площ та технічних засобів, концентроване і уніфіковане представлення інформації, використання і розвиток комп'ютерного моделювання повинні призвести до зниження витрат на підготовку фахівців
Технологічність	використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір

Продовження табл.1.1.

Соціальна рівність	рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу
Інтернаціональність	можливість одержати освіту у навчальних закладах іноземних держав, не виїжджаючи зі своєї країни та надавати освітні послуги іноземним громадянам і співвітчизникам, що проживають за кордоном
Нова роль вчителя	дистанційна освіта розширює і оновлює роль вчителя, робить його наставником-консультантом, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати ті курси, які він викладає, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій

Позитивний вплив на учня	підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, що одержує дистанційну освіту, за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вміння самостійно приймати відповідальні рішення
Якість	якість дистанційної освіти не поступається якості очної форми навчання, оскільки для підготовки дидактичних засобів залучається найкращий педагогічний колективі використовуються найсучасніші навчально методичні матеріали; передбачається введення спеціалізованого контролю якості дистанційної освіти на відповідність її освітнім стандартам

Джерело: [15]

Дистанційне навчання надає учням середньої школи доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає абсолютно нові можливості для творчого самовираження, знаходження та закріплення різних навичок, а вчителям в свою чергу дозволяє реалізовувати абсолютно нові форми і методи навчання.

Розвиток дистанційного навчання буде продовжуватися і вдосконалюватися із розвитком інтернет-технологій і вдосконалення методів дистанційного навчання.

1.2. Засоби дистанційного навчання при формуванні іншомовної лексичної компетентності

У методиці навчання іноземних мов значимість лексики як засобу комунікації стала першорядним для дослідників і вчителів. Обсяг словникового запасу для становлення іншомовної комунікативної компетентності тих, яких навчають, також має важливу роль. Дана обставина обумовлює актуальність розв'язання проблеми ефективного розвитку іншомовної лексичної компетентності в школярів.

При навчанні іноземній мові в цілому лексична компетентність входить у структуру мовної компетентності, яка є складовою частиною іншомовної комунікативної компетентності. До складу лексичної компетентності входять наступні компоненти: мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-практичний і рефлексивний [36].

У навчальному процесі когнітивна база:

- допомагає успішно опанувати одиниці мови;
- дозволяє будувати власні висловлення на мові, яка вивчається;
- дозволяє правильно сприймати й оцінювати висловлення інших учасників актів комунікації [25].

У процесі розвитку лексичних навичок як продуктивного, так і рецептивного характеру відбувається становлення лексичної компетентності - здатності учнів визначати контекстуальне значення слова, порівнювати його обсяг у двох і більше мовах, виявляти в ньому специфічно національне, характерне для культури народу, який говорить даною мовою. Показником сформованості лексичної компетентності є здатність учнів вирішувати завдання, пов'язані із засвоєнням іншомовного слова

при практичному користуванні їм у мові на основі набутих знань і відповідних навичок.

Формування лексичної компетентності, як і формування самих лексичних навичок, починається з аналізу спостережень за функціонуванням слова в різних контекстах (звукових і графічних). Це перший етап формування лексичної компетентності, пов'язаний з емпіричними знаннями.

Потім учні роблять первинні узагальнення про іншомовне слово, дають семантичну характеристику ядра слова. Таким чином, учні переходять на наступний етап формування лексичної компетентності - рефлексивних знань про слово [19].

Третій етап у формуванні лексичної компетентності пов'язаний з теоретичними знаннями про лексичну систему мови.

Заключний етап у розвитку лексичної компетентності (четвертий етап) пов'язаний зі швидким розпізнаванням слів у текстах різної модальності, уживанням одиниць активного лексичного мінімуму для розв'язку різних комунікативних завдань. Цей етап компетентності пов'язаний з виконанням практичних дій з іншомовним словом.

Існує дві педагогічні умови формування лексичної компетентності. Першої умова пов'язане з організацією й запам'ятовуванням лексичного матеріалу; друга умова забезпечує засвоєння самих лексичних одиниць, семантичної інформації про них, відпрацювання практичних дій зі словом на різних рівнях складності, вироблення навичок по комбінованому використанню лексичних одиниць у найрізноманітніших ситуаціях мовленнєвого спілкування.

Наприклад, такий інтерактивний інструмент, як веб-семінар (від «Webсемінару»), який можна віднести до обох категорій:

синхронного та асинхронного електронного навчання. У разі участі учнів у онлайн-веб-сайті та прослуховування лекції вчителя в режимі реального часу та запитання його через чат, ми маємо справу з синхронним навчанням. Якщо запис веб-семінару було завантажено з сайту деякий час назад, то в цьому випадку ми використовуємо асинхронний тип вебінару та електронного навчання.

Вебінари дуже зручні, тому що слухачі і учасники можуть реєструватися на вебінар, якщо вони зацікавлені в цьому, або дивитися записи вебінарів, якщо вони не відвідують їх у реальному часі. Таким чином учні вчаться раціонально використовувати свій час та планувати всі справи завчасно самостійно. Відеозв'язок здатний дати учням шанс мати реальне спілкування на іноземній мові та створювати мотиваційні заходи для вивчення мови. За допомогою інструментів для відеоконференцій, таких як Viber і Skype, учні можуть завантажити план уроку, відеозапис і навчальний посібник. Учні можуть досліджувати світ цифрових зображень, а також, як цифрове відео та програмне забезпечення можуть принести життя в клас і використовуватися для створення мотиваційних заходів з вивчення мови [24].

Для реалізації перспектив на основному етапі навчання необхідно обрати відповідні до вікових особливостей та пізнавальних інтересів веб-ресурси. Вони можуть бути використаними для ознайомлення та автоматизації дій з новим лексичним, фонетичним або граматичним матеріалом й контролю рівня сформованості мовних компетентностей. Нижче наведені приклади інтернет-ресурсів та їх функціональність, що здатні формувати мовні компетентності на уроках англійської мови.

Reverso – онлайн-словник, що містить переклад лексичних одиниць, картки для запам'ятовування, синоніми слів, звукові файли для можливості прослуховування вимови слова, приклади використання у контексті, перевірку орфографії.

Quizlet- це сайт для швидкого та ефективного вивчення слів в інтерактивній формі (у вигляді карток з малюнками). Після створення модуля з словами для вивчення можна переходити до різних режимів завчання. Наприклад, в одному розділі відпрацьовується написання слова, в інших- вимова та підбір підходящого перекладу. Вивчення модуля закінчується проходженням тесту, який показує наскільки добре засвоєно матеріал.

LanguageGuide.org – представлені вправи для автоматизації дій з новими лексичними одиницями за широким діапазоном тематики.

Mes-english.com - Перевагою сайту є наявність відеоінформації, наявність великої підбірки тематичних карток (Flashcards), лексичних кросвордів, а також різноманітних групових та індивідуальних ігор. Сайт пропонує готові безкоштовні презентації тематичної лексики.

Esl.fis.edu – чудовий сайт для вивчення слів, де також акцент робиться на асоціативному запам'ятовуванні “картинка-слово”. Великою перевагою є те, що окрім англійської не вживаються інші мови, а отже занурення у світ мови відбувається більш ефективно та усвідомлено.

Smart Words – за допомогою даного ресурсу можна познайомитися з новими ідіомами та приказками, більш якісно завчати слова за допомогою запропонованих синонімів та антонімів. Підсумовуючи все вищезазначене можна стверджувати,

що формування лексичної мовної компетентності за допомогою використання інтернет-ресурсів є актуальним й ефективним, особливо у рамках дистанційного навчання. Універсальність, доступність цього засобу навчання, велика кількість наочності, цікавих вправ та завдань впливають на успішне засвоєння матеріалу учнями основної школи на уроках англійської мови.

1.3. Засоби дистанційного навчання при формування іншомовної граматичної компетентності

Граматична компетентність - це складова частина мовної компетенції, що входить, у свою чергу, у структуру іншомовної комунікативної компетентності. Будучи однією із субкомпетенцій іншомовної комунікативної компетентності, граматична компетентність має на увазі, з одного боку, зв'язки й закономірності, які встановлюються між граматичними феноменами, що й виражаються ними концептами, а з іншого - можливості взаємодії рідного й досліджуваного іноземного мов, при яких граматичні відносини позначають когнітивні, концептуальні світосприйоми представників цих мовних соціумів. У зв'язку із цим багато дослідників розглядають граматичну компетентність з позицій комунікативно-когнітивного підходу в іншомовному освіті, при якому основа граматичної компетентності базується на двох основних типах механізмів: комунікативні, що сприяють оволодінню іншомовною мовленнєвою діяльністю, і когнітивні концептуалізації, що стимулюють процес, результатом якого є створення іншомовних концептів у свідомості того, якого навчають. Отже, граматична компетентність має на увазі формування спеціальних граматичних когнітивних моделей, які зберігаються в мозку окремо від

значеннєвих моделей і викликаються в процесі мовленнєвого спілкування згідно "граматичним зобов'язанням" значеннєвих моделей [35].

Процесуальна модель формування граматичної компетентності як складової іншомовної комунікативної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови містить у собі наступні етапи:

- 1) презентація й первинне закріплення граматичного матеріалу;
- 2) формування й автоматизація граматичних навичок;
- 3) комунікативна практика;
- 4) контроль рівня сформованості граматичної компетентності й рефлексія.

Дистанційне навчання являє собою специфічну дидактичну систему, яка вимагає застосування особливих методів, прийомів та засобів. Саме тому важливо вміти правильно використовувати його можливості для того, щоб максимізувати результат навчального процесу й мотивувати учнів займатися самостійно при відсутності зовнішнього контролю з боку вчителя [15].

Інтернет-Ресурси можуть застосовуватися при вивченні різних аспектів мови, включаючи й навчання граматичній стороні мови.

У методиці навчання іноземних мов традиційно виділяють три основні етапи роботи над граматичним матеріалом: етап ознайомлення й первинного закріплення, етап тренування й етап застосування граматичної структури в мовленні.

Дуже часто основні труднощі при навчанні граматиці полягає не в запам'ятовуванні фактів мови, а в оволодінні вміннями їх застосовувати в комунікації. Саме тому ефективність

вивчення іноземної мови багато в чому залежить від обсягу тренування й мовної практики, які сприяють оволодінню граматичною структурою на рецептивному й продуктивному рівнях. Однак у більшості випадків мовленнєва практика учнів обмежується тільки аудиторним навчанням, що недостатньо для розвитку комунікативної компетентності учнів [16].

Другий етап роботи над граматичною структурою припускає тренування розглянутого граматичного явища і являє собою набір різного роду вправ, які спрямовані на виконання аналогічних дій і тим самим на автоматизацію граматичної навички. На думку багатьох авторів, застосування дистанційних освітніх технологій сприяє оптимізації аудиторного навантаження, тому що частина роботи переходить на самостійне виконання. Виходячи із цього, нам видається доцільним організувати другий етап роботи за допомогою дистанційних технологій, а саме, за допомогою віртуального освітнього середовища. Це дозволяє більш раціонально використовувати аудиторний час і присвятити його поясненню граматичного матеріалу й безпосередньо мовній практиці.

SparkleBox.com - містить понад 1000 безкоштовних матеріалів для учнів початкової школи, які, на наш погляд, можуть застосовуватися і для учнів основної школи. В його основу покладено 6 розділів: Literacy, Numeracy, Topics, SignsandLabels, ClassManagement, OtherResources, кожен з яких має підрозділи, що детально розкривають тематику. На сайті можна знайти наочні матеріали.

Рис. 1.2. Система формування граматичної компетентності

Джерело: [24, с. 65]

Prpst.com - готові безкоштовні презентації на різноманітну тематику, в тому числі й граматичні вправи, лінгвокраїнознавчий матеріал для учнів усіх вікових категорій, який робить процес навчання цікавим та сучасним, а візуалізація навчального матеріалу, яка здійснюється під час презентації, значно покращує засвоєння теми учнями та сприяє успішній реалізації мети уроку.

Eslflow.com - матеріали для проведення дискусій, комунікативних вправ для відпрацювання граматичної компетентності, рольових ігор, розумових розминок, які можна використати на уроці чи при роботі з обдарованими учнями на різних рівнях: Elementary, Pre-Intermediate, Intermediate [25].

Super Teacher Worksheets.com - велика кількість завдань, текстів, прописів, що можуть використовуватися індивідуально кожним учнем за розділами: Reading and Writing Worksheets, Grammar, Phonics, Spelling Lists and Worksheets [36].

ESL Tower.com - друковані та інтерактивні вправи з граматики. Крім того, на даному сайті є безліч цікавих онлайн-вправ та ігор, що можна використовувати під час занять для відпрацювання граматичних вправ.

Tes-english.com – корисний ресурс для формування граматичної компетентності, на якому можна по рівням відпрацювати кожну граматичну тему. Великою перевагою є тестова форма, а також аналіз і пояснення усіх допущених

помилки, що робить навчання ще більш ефективним, а засвоєння матеріалу швидшим.

Englisch-hilfen.de – чудовий сайт, який надає, як змістовну теоретичну частину, так і безліч прав на відпрацьовування та закріплення граматики.

Використання засобів інтернет-ресурсів для дистанційного формування граматичної компетентності на уроках англійської мови дає можливість значно підвищити ефективність та результативність занять.

Мультимедійна форма представлення навчальної інформації найбільш актуальна на сьогоднішній день у зв'язку з комп'ютеризацією процесу навчання. З метою розвитку особистості потрібна інша методика представлення навчального матеріалу: вона повинна сприяти розвитку мислення і пізнавальної активності, забезпечувати індивідуальну траєкторію навчання. У даному контексті наочність вимагає безперервної присутності викладача, або безпосередньо керуючи процесом сприйняття й переробки інформації, або віртуально – через організацію й структуру навчального матеріалу з урахуванням психологічних особливостей сприйняття комп'ютерної інформації [32].

Найбільш доступним засобом для створення власних комп'ютерних навчальних продуктів є програма Power Point – майстер створення презентацій. Викладач може перетворити презентацію в захоплюючий спосіб залучення студентів в освітню діяльність. Причому презентація може стати своєрідним планом заняття, його логічною структурою, тобто може бути використана на будь-якому етапі заняття або на будь-якому виді заняття, будь то: вивчення нового матеріалу або закріплення, контроль знань або домашнє завдання тощо [28].

На жаль, використання презентацій викладачами під час навчального процесу часто зводиться до заміни написів на дошці. Головними перевагами використання навчальних презентацій у навчальному процесі є інтерактивність і підвищена ефективність сприйняття. Застосування кольорів, графіки й анімації, звуку, сучасних засобів відеотехніки дозволяє моделювати різноманітні ситуації й середовища, розвиваючи при цьому творчі й пізнавальні здібності учнів.

Презентації сприяють перетворенню заняття в інтерактивну дію. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що дозволяє здійснити взаємодію викладача і студента, студента і комп'ютера, що має цілком конкретні й прогнозовані цілі. Одна з таких цілей складається в створенні комфортних умов навчання, таких, при яких студент відчуває свою успішність, свою інтелектуальну заможність, що робить продуктивним сам процес навчання. Від викладача залежить організувати навчальний процес за допомогою презентацій таким чином, що практично всі учні виявляються залученими в процес пізнання [11].

Наш досвід застосування комп'ютерних слайдових презентацій у навчальному процесі підкреслив безсумнівні переваги цього виду навчання: інтеграція гіпертексту (використання гіперпосилань) і мультимедіа (об'єднання аудіо-, відео- і анімаційних ефектів) у єдину презентацію дозволяє зробити виклад навчального матеріалу системним, яскравим і переконливим; сполучення усного лекційного матеріалу з демонстрацією слайда-фільму дозволяє концентрувати увагу студентів на особливо важливих моментах навчального матеріалу [28]. форми і місце використання мультимедійної презентації (або

навіть окремого її слайда) на занятті залежать, звичайно, від змісту цього заняття, мети, що ставить викладач.

Безумовно, використання комп'ютерів у навчальній діяльності на сучасному етапі виглядає цілком природним з погляду студента і є одним з ефективних засобів підвищення мотивації до навчання і розвитку творчих здібностей.

1.4. Засоби формування фонетичної компетентності

Формування фонетичної компетентності (далі ФК) сьогодні вважається першим завданням, яке стоїть перед вчителем іноземної мови.

Під фонетикою розуміється область мовознавства, що вивчає всю звукову сторону мови: не тільки властиво звуки і їх поведінка в мовному потоці, але й інші фонетичні явища, такі як склад, його структура, особливості словотворення й складоподілу; акцентна структура слів, ступені словесного наголосу, виділені в мові, тенденції, що регулюють розміщення наголосу в багатоскладових словах, акустична природа словесного наголосу; інтонація тощо.

Формування фонетичної навички припускає перебудову звичної артикуляції на основі встановлення подібності й відмінностей у проголошенні звуків у рідному й іноземному мовах, формування фонетичного слуху, а також оволодіння технікою проголошення іншомовних звуків у слові, словосполученні, пропозиції й у мовленнєвому потоці в процесі як говоріння, так і читання [35].

Фонетичний аспект лінгвістичної компетентності припускає:

1) знання про артикуляційну базу досліджуваної мови, знання про будову органів мови, механізми голосотворення, специфіці артикуляції звуків, знання про просодію, знання про інтонації, знання основних фонетичних явищ і термінів;

2) знання про способи артикуляції звуків у рідній мові, наприклад знання про подібність/відмінності звуків, типах інтонації, які дозволяють забезпечити перенос або уникнути інтерференції в оволодінні іншомовною вимовою;

3) знання про особливості офіційних і неофіційних стилів мови, про діалекти;

4) вміння застосовувати знання на практиці й будувати висловлення, адекватні цілям і умовам комунікації [50].

На даний момент відомі два методи навчання фонетики іноземних мов - традиційний і комунікативний. Представники традиційного методу виступають за те, щоб проголошення звуків на заняттях було не простою імітацією, а усвідомленою дією. В той час як представники комунікативного методу переконані, що одних вправ, у відриві від мовленнєвої ситуації, недостатньо, тому їх принцип - тренувати вимовні навички в комунікативних ситуаціях, що моделюють реальне спілкування [42].

Велику роль у запам'ятовуванні звучання фонем відіграє запам'ятовування артикуляції, яка відбувається при проголошенні певного звуку. Серед проблем, які встають на шляху вивчення фонетики, особливо виділяється проблема інтерференції. Проблема полягає в тому, що, вивчаючи другу іноземну мову, студент уже має сформовані фонетичні навички в першій мові (переважно англійському), що суттєво впливає на формування принципово нових мовних навичок. При цьому, наявність досвіду вивчення багато в чому допомагає засвоювати нову мову. Схожі

явища в мові засвоюються учнями набагато швидше та ефективніше. Однак автоматичний, неусвідомлений перенос сформованих навичок створює ризик появи інтерференції, тому свідомість повинна стояти в основі переносу тих або інших навичок з однієї мови в іншу [27].

Суть традиційного підходу до вивчення іншомовної вимови полягає в тому, що навчання повинне відбуватися як свідоме засвоєння вимовних дій і їх акустичних ефектів. Становлення слухо-вимовних навичок включає ознайомлення зі звуками іноземної мови, тренування їх вимови й застосування придбаних умінь в усному мовленні й у читанні вголос і включає два види вправ: активне слухання зразка й свідомі імітація [32].

Комунікативний підхід вивчення іншомовної фонетики заперечує традиційний метод, підкреслюючи, що навчання вимові з перших занять повинне проходити в умовах реального спілкування, а "вимова повинна", не додаватися "до мови, а бути його основою, нерозривно пов'язаної з іншими компонентами навчання іншомовної мови - лексичними та граматичними навичками" [15].

Комунікативний підхід, хоча й базується на комунікації, не подолає негативного впливу міжмовної інтерференції, якщо не буде користуватися концепціями традиційного підходу для формування орфоепічних навичок. Доцільним і ефективним тут є демонстрація звуків лексем, згодом відпрацювання артикуляції й закріплення навичок звучання фонем у ситуаціях мовної діяльності, показуючи функціональну й комунікативну цінність правильної орфоепії [15].

Робота над вимовою повинна здійснюватися у всіх видах навчальної діяльності з обов'язковим застосуванням засвоєних правил фонетики, як у живій мові викладача, так і в аудіозаписах.

Фонетичні вправи полегшують навчання вимові іншомовних звуків і діляться в методиці на дві основні групи: вправи на рецепцію й вправи на репродукцію, які взаємозалежні й мають завдання сформувати в студентів як слухові, так і орфоепічні навички. Вправи на рецепцію - це некомунікативні вправи на дізнавання, диференціацію й ідентифікацію. Завдання на дізнавання й диференціацію нового звуку/звукосполучення серед інших, відзначеного слова й складу виконуються на рівні окремих слів або словосполучень. Завдання вправ на ідентифікацію звуків - розпізнавати звук як відомий по певних характеристиках. Зразками таких вправ можуть бути: прослухати фрази, вірші, у яких новий звук; прослухати пари слів і визначити в них однакові згодні або голосні звуки та інші вправи.

Серед інтернет-ресурсів, які можна виділити для формування фонетичної компетентності в дистанційному режимі можуть бути наступні:

Learn English from British Council – наявна збірка матеріалів англійською мовою для практики говоріння та читання. Веб-ресурс має автентичні фоно- та відеофонограми, різноманітні вправи різних типів (з наявністю/відсутністю ігрового компонента, опор тощо).

Oxford Owl: Phonics – презентує таблиці фонем з їх озвученням, графемами, що представляють фонемі, приклади слів з аудіозаписом, що містять певні звуки. Веб-ресурс сприяє формуванню фонетичної компетентності на уроках англійської мови.

ESL. Tower.com – на цьому сайті можна знайти вправи на відпрацювання фонетичної компетентності; наявні також ігрові форми та режими.

www.forvo.com – на цьому сайті можна знайти велику кількість аудіозаписів з правильною вимовою слів, які розділені по тематичним групам, від носіїв мови [47].

BBC Learning English – якщо ви вивчаєте британську англійську, то в певному розділі можна відпрацювати вимову, а отже вдосконалити свою фонетичну компетентність.

FluentU – даний сайт надає можливість тренувати вимову переглядаючи відео, а сприятиме ефективній практиці транскрипція, яка подається до кожного відео. Великою перевагою є те, що у відео знято з участю носіїв мови, а отже учні отримують можливість звикати до правильного мовлення та коректної вимови слів.

Також для вдосконалення фонетичної компетентності в кожне заняття можна включати елементи тренування слуховимовних навичок, наприклад, використовувати фонетичну зарядку. Кожний вид мовленнєвої діяльності може супроводжуватися яким-небудь способом відпрацювання правильної вимови (наприклад, читання вголос, проказування своїх письмених висловлень). Представляється доцільним на кожному занятті приділяти достатньої увагу фонетичній стороні усних висловлень студентів, а також надавати їм можливість самокорекції у випадку помилок. Поряд із традиційними способами, ефективності сприяє застосування мультимедійних технологій. У формуванні фонетичної компетентності також застосовується комунікативний підхід, що дозволяє відпрацьовувати звуки в мовних ситуаціях, що тренує здатність до спілкування.

Висновки до розділу 1

В даному розділі ми з'ясували, що дистанційна освіта забезпечує навчання й отримання необхідних знань віддалено від навчального закладу за допомогою освітніх технологій і різних комунікаційних засобів.

В Україні дистанційне та електронне навчання стало необхідним внаслідок епідеміологічної ситуації через поширення вірусу COVID-19, і тому, виникла необхідність стрімкого переходу на іншу форму навчання. Дистанційне навчання має наступні переваги для здобувача освіти: можливість підлаштовувати темп навчання під себе; виявити зони розвитку здобувачів освіти; переглянути навчальний матеріал повторно; зниження психічного та фізичного навантаження; формування навички самоосвіти (навчитися вчитися).

Для вивчення лексики були розглянуті ряд сайтів та ресурсів, які допомагають це робити швидко, цікаво та ефективно. Серед них: Reverso, Quizlet, LanguageGuide.org, Mes-english.com, Esl.fis.edu, Smart Words.

Серед допоміжних ресурсів для формування граматичної компетентності можна виділити: SparkleBox.com, Pppst.com, Eslflow.com, Super Teacher Worksheets.com, Esl Tower.com, Englisch-hilfen.de.

До ресурсів, які допоможуть у вдосконаленні фонетичної компетентності, належать Learn English from British Council, Oxford Owl: Phonics, ESL Tower.com, www.forvo.com, BBC Learning English, FluentU.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

2.1. Організація формування іншомовної лексичної компетентності в дистанційному режимі

Задля ефективного формування продуктивних і рецептивних лексичних навичок та розширення знань учнів із теми «Food» було розроблено комплекс вправ із використанням засобів дистанційного навчання, зокрема ММП та сервісу Zoom.

Мультимедійна навчальна презентація була використана на дистанційних уроках іноземної мови з метою більш ефективного навчання лексичного боку мови, підвищення мотивації учнів, а також формування навчально-пізнавальної компетенції. Маючи таку особливість, як інтерактивність, мультимедійні презентації дозволяють ефективно адаптувати навчальний матеріал під особливості учнів, що сприяє підвищенню ефективності сприйняття і запам'ятовування навчального матеріалу.

Таким чином, процес опанування учнями лексичних одиниць може стати швидшим і ефективнішим. Важливо зазначити, що учні дійсно легко і надовго запам'ятовують те, що викликає у них безпосередній інтерес, що привернуло їх увагу своєю неординарністю, яскравістю і, звичайно ж, те, з чим вони активно взаємодіють [34].

Учні середніх класів, у тому числі учні 8-х класів, зазнають труднощів при засвоєнні великої кількості лексичних одиниць при вивченні тем. Для розв'язання цієї проблеми був розроблений комплекс лексичних вправ за темою “Food” для учнів 8-х класів, спрямований на семантизацію ЛО і відпрацювання їх у мовленні.

Цей комплекс передбачає використання засобів дистанційного навчання – мережу Інтернет та домашні комп'ютери учнів.

Розглянемо розроблений комплекс лексичних вправ, побудований за принципом «від простого до складного», тобто від рівня слова, словосполучення, речення до рівня надфразової єдності [28].

Вправа 1. Дати асоціації до цього слова.

Учням потрібно назвати слова – асоціації по пам'яті, пов'язані з цим словом, наприклад, можуть бути варіанти *fruit, dessert, diet, junk food, drinks* і так далі. Схематично дану вправу можна оформити за допомогою квітки з пелюстками.

Мета цієї вправи – активізувати раніше вивчену лексику по попередніх темах.

Крім того, такий прийом використовується на етапі визначення мети для оголошення теми та постановки мети уроку.

Зауважимо, що цей вид роботи можна виконувати й без використання додатково створеної ММП через використання функції сервісу Zoom «Дошка», де вчитель може записувати асоціативні висловлювання учнів. Така візуалізація сприяє активізації зорових та слухових аналізаторів і допомагає утворенню логічних ланцюжків та своєрідних *mind maps* за обраною темою.

Вправа 2. Висловити те ж саме за допомогою одного слова.

На слайді наводяться дефініції нових слів, учні намагаються їх відгадати і назвати. Визначення і є вихідний контекст вживання слова, його первинне оточення. Ті асоціації, які вчитель закладає на цьому рівні, закріплюється у мовленні учнів [28].

Метою цієї вправи є не лише називання слова учнями, а розуміння власне дефініції.

Наведемо приклади дефініцій:

a) *Food that can make you gain weight fast – JUNK FOOD*

b) *Specific food that helps you to lose weight – DIET*

c) *Very tasty food – DELICACY*

Слайд використовується на етапі введення нового матеріалу.

Вправа 3. Визначити слово, яке не підходить цій групі .

Це завдання буде цікавішим, якщо зробити вибір неоднозначним або не настільки очевидним. Щоб зробити подібну вправу більш проблемною, потрібно пам'ятати про те, що слова можуть поєднуватися за якимись окремими ознаками чи принципами, але відрізнятися за іншими [34].

Знайди зайве слово.

Water, juice, wine, sugar, tea - TEA

Healthy, useful, unhealthy, meal– MEAL

Restaurant, spoon, café, bar - SPOON

Breakfast, diet, lunch, dinner – DIET

Raspberry, bread, strawberry, pineapple – BREAD

Завдання № 2 і № 3 можуть також бути представлені на платформах Kahoot та Moodle, де учні мають змогу самостійно обрати відповіді. Однак варто зазначити, що підготовка таких вправ вимагає від учителя додаткового часового ресурсу, що іноді важко віднайти [35].

Знання та правильне використання синонімів дозволяє уникнути повторів, підвищує пізнавальну активність школярів, збагачує та систематизує словниковий запас.

Вправа 5. Скласти / підібрати словосполучення до запропонованих слів.

З'єднайте дієслова з іменниками, щоб вийшли логічні співпадіння.

Іноді можливо кілька варіантів поєднань).

Мета – первинне закріплення нової лексики.

В учнів розвивається мовна здогадка, формуються лексичні навички по темі.

Таблиця 2.1

Словосполучення за темою «Healthy Lifestyle»

<i>1. weight</i>	<i>a) junk</i>
<i>2. food</i>	<i>b) to gain</i>
<i>3. calories</i>	<i>c) to burn</i>
<i>4. diet</i>	<i>d) stick to a</i>

Вправа 6. З'єднати словосполучення з перекладом.

Учні слухають слова і повторюють за спікером. Потім з'єднують англійські словосполучення з перекладом. Ця вправа знайомить з новою лексикою за темою.

<i>1. junk</i>	<i>a) низьковуглецева</i>
<i>food</i>	<i>дієта</i>
<i>2. to lose</i>	<i>b) домашня їжа</i>
<i>weight</i>	
<i>3. low-</i>	<i>c) шкідлива їжа</i>
<i>carb diet</i>	
<i>4. to have</i>	<i>d) напої</i>
<i>a sweet tooth</i>	
<i>5. home-</i>	<i>e) худнути</i>
<i>cooked meal</i>	

6. *dairy products* f) *бути ласункою*

7. *beverages* g) *молочні продукти*

Вправа 7. З'єднати слова таким чином, щоб вийшли прислів'я. Мета – розширення світогляд учнів, повторення раніше вивченої лексики.

Таблиця 2.2

Прислів'я

<i>An apple a day</i>	<i>live longer.</i>
<i>Eat less</i>	<i>and not live to eat.</i>
<i>Eat to live</i>	<i>with eating.</i>
<i>The appetite comes</i>	<i>keeps the doctor away.</i>

У вигляді підказки, нижче даються переклади до прислів'їв або самі учні можуть запропонувати свій переклад:

Їж по яблуку в день і доктор не знадобиться;

Їш менше, живи довше;

Їж, щоб жити, а не навпаки;

Апетит приходить вже під час прийому їжі.

Звертаємо увагу, що вправи № 5, № 6 і № 7 можуть бути також представлені у сервісах Moodle, Kahoot.

Показником правильності є відповідність смислового значення лексичної одиниці, яка підставляється, з тією, з якою вона поєднується. Символи вправи використовуються для закріплення лексичного матеріалу та вироблення автоматизму в уживанні в аналогічних ситуаціях [40, с. 83].

1. – *Why are you eating so much? – I'm ... a diet. – What? – Yes, it's a special diet for very thin people. I'm trying to ... some weight.*

– *You're lucky. Everybody wants to ... weight.*

– *I don't agree with you.*

2. – *I'm .... . Let's have something to eat quickly!*

– *There's a McDonald's round the corner.*

– *Oh, no. I don't like ... food. It's ... for your health.*

– *True, McDonald's is not for somebody who counts .... Let's go somewhere else.*

Ця вправа може бути також використана в мовленнєвій діяльності, а саме для тренування лексичних навичок, коли учням пропонується скласти діалог з розрізнених реплік і розіграти цю взаємодію у реальному житті. Учні, які склали однакові діалоги, об'єднуються в пари. Вони читають і заучують діалоги за ролями. Після цього діалоги програвуються перед усім класом. При цьому у дітей, які прослуховують діалоги, формуються рецептивні лексичні навички [26].

Протягом виконання таких завдань можлива робота двох учнів з одним комп'ютером, тобто комп'ютер крім забезпечення варіативності завдань сприяє формуванню в учнів вміння працювати індивідуально й у парі.

Вправа 9. Прокоментувати ці твердження, висловити згоду / незгоду. На слайді учням пропонується прочитати твердження, висловити свою згоду / незгоду і прокоментувати. Відповідь оформлюється за зразком:

All people should stick to a diet.

Lack of exercise in our life is a serious problem which must be solved.

Smoking is popular nowadays.

People want to be healthy.

The healthier we are, the better we feel. The better we feel, the longer we live.

Going for a walk can be useful for your health.

If you smoke or drink alcohol you become fancier among your peers.

Health is the key for happy life.

Ця вправа використовується на етапі первинного закріплення вивченої лексики та спрямована на активізацію у мові вивчених лексичних одиниць.

Завдання № 8 і № 9 також можна представити через чат-вікна, де учні у групах чи одноосібно можуть висловлювати свої думки, будувати діалоги.

Вправа 10. Самостійне виділення нових лексичних одиниць у відеоролику [9].

На слайді можна побачити відеоролик на тему «Здоровий спосіб життя для підлітка» («Healthy lifestyle for teens») тривалістю 1,5 хв.. Відеофрагмент розміщується на сервісі YouTube і може бути продемонстрований учням через опції ММП або окреме вікно браузера за відповідним посиланням:

<https://www.youtube.com/watch?v=prVtcq1Rwpc>.

У ньому можна побачити поради щодо ведення здорового способу життя, відповіді на питання чому важливо вести здоровий спосіб життя, описані шкідливі звички, наведені приклади здорової та нездорової їжі.

Учні виділяють для себе ключові моменти, які після перегляду активно обговорюються на платформі Zoom. Цей ролик є відео-підтримкою навчального матеріалу. Використання відеороликів сприяє розвитку і вмотивованості мовленнєвої

діяльності учнів, а також сприяє розвитку різних боків психічної діяльності учнів, і, перш за все, – уваги та пам'яті [38].

Під час перегляду виникає атмосфера спільної пізнавальної діяльності. У цих умовах навіть неуважний учень стає уважним. Так мимовільна увага переходить у довільну, а інтенсивність уваги впливає на процес запам'ятовування. Використання різних каналів надходження інформації (слуховий і зоровий канали, моторне сприйняття) позитивно впливає на міцність запам'ятовування мовного матеріалу.

Вправа 11. Скласти розповідь у формі висловлювання.

Мета завершальної вправи – узагальнення вивченої нової лексики і активізація її в мовленні. Використовується на етапі застосування вивченої лексики. Учням пропонується розробити свої правила здорового способу життя, так званий «Healthy food habits», за певним планом висловлювання. За зразком: *I should ... .. to be healthy. I shouldn't ... .. to be healthy.*

Учні можуть вибрати можливі відповіді із запропонованого списку або запропонувати свої варіанти. Варіанти вибору:

Eat smaller portions; stick to a diet; go to bed in time; drink more water; eat more fruit and vegetables; don't abuse junk food; don't eat late at night; have three meals a day; don't eat many sweets; don't overeat; do sports; go for a walk every day; drink less coffee.

Формою домашнього завдання для учнів може виступити підготовка презентації на кілька слайдів за темами «What I do to be healthy», «Healthy / unhealthy food», «Diet». У презентації використовуються ілюстрації, ефекти анімації, кінофрагменти, але обов'язково необхідні коментарі учня до кожного слайду [45].

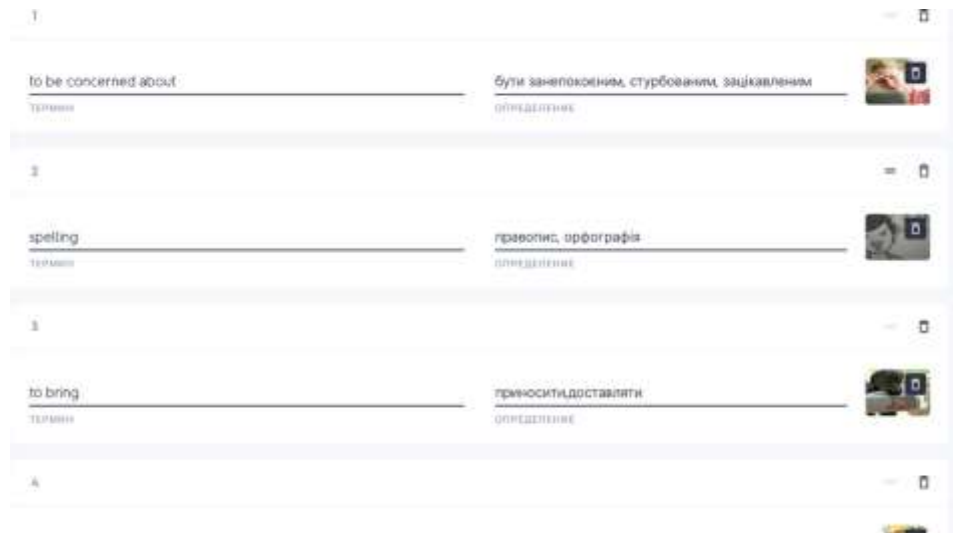
Пошук інформації, самостійна робота з додатковими джерелами, сприяють поглибленню і кращому засвоєнню

матеріалу, що вивчається. Цей вид роботи дозволяє здійснити диференційований підхід до учнів. Він використовується на етапі практики у творчому використанні. Це диференційоване завдання сприяє розвитку творчих здібностей учнів. Для менш успішних дітей запропоновано домашнє завдання на переклад речень з української на англійську, використовуючи вивчену лексику. Наприклад, *«Вона на дієті. Вона хоче схуднути, тому виконує фізичні вправи три рази в тиждень»* тощо.

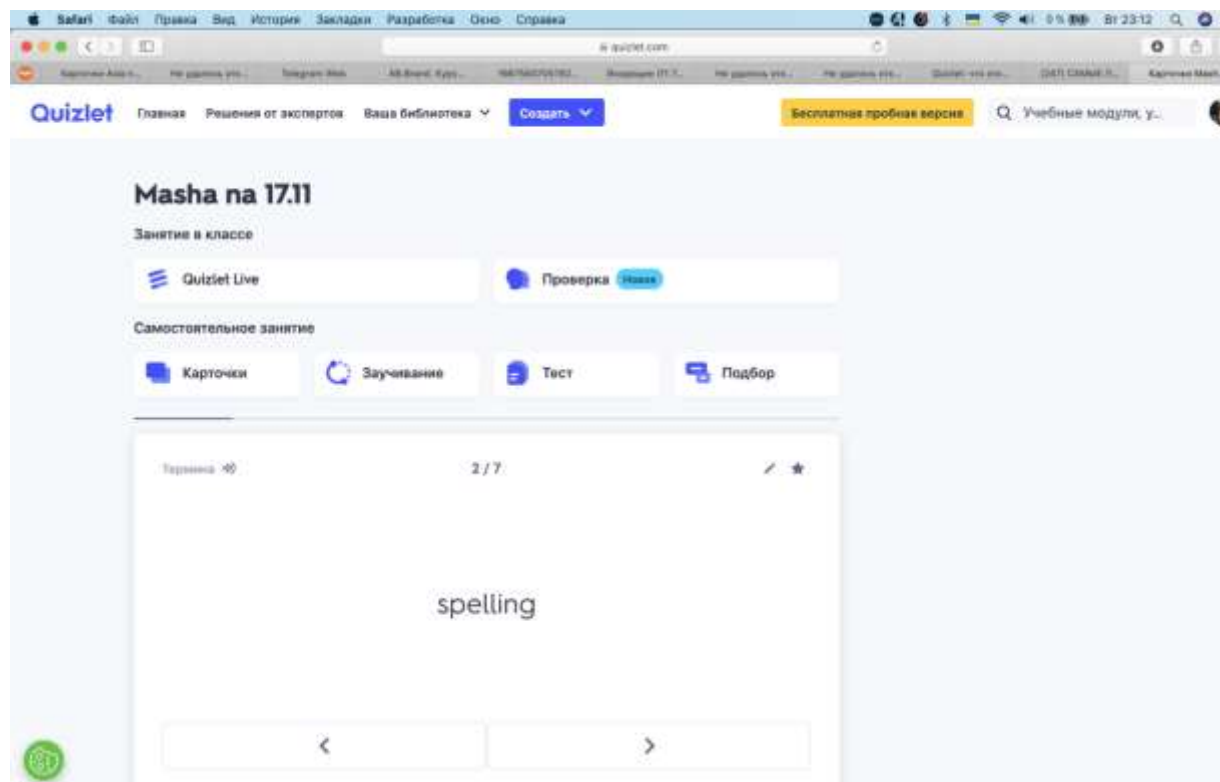
Таким чином, комплекс вправ з формування лексичних навичок за темою містить 11 різних завдань від «простого до складного». При розробці комплексу лексичних завдань враховувалися такі фактори як кількість годин, що відводяться на навчання, наступність (посильність і мотивація виконання вправ), забезпечення адекватності дій з виконання мовних завдань, контекстна наочність презентації матеріалу, врахування етапності становлення досвіду.

Подальші уроки дозволили зробити висновок, що всі учні опанували нові лексичні одиниці та навчилися використовувати їх у мовленні при виконанні запропонованих завдань, а використання сучасних форм дистанційного навчання, зокрема ММП, Інтернет сервісів YouTube і Zoom та месенджерів сприяли активізації пізнавального інтересу школярів, підвищили рівень мотивації до вивчення англійської мови та визначили шляхи використання сучасних інформаційно-комунікаційних гаджетів.

Формуванню лексичної компетентності сприяє також інтернет-ресурс [quizlet](#).

Практикувати слова з готового модуля можна в різних режимах, які дають змогу вивчити слова на різних асоціативних рівнях. Наприклад, розуміти та розрізняти слово на слух, вміти його прописувати, правильно підбирати слово із варіантів запропонованих, а також на *quizlet* можна знайти тести, що дадуть змогу впевнитися, що всі слова добре засвоєні та можуть вважатися вивченими.

При вдосконаленні лексичної компетентності варто пам'ятати, що не потрібно вчити велику кількість слів за один раз. Іншими словами працювати не на кількість, а на якість. Також допоміжним елементом при вивченні лексики може вважатися розподіл слів по темам. Безперечно, завдяки подібним ресурсам зацікавленість та вмотивованість учнів у вивченні іноземної мови підвищиться, а результативність стане ще більш суттєвою.

2.2. Організація формування іншомовної граматичної компетентності в дистанційному режимі

У нашому дослідженні ми проводили навчання граматиці по темі "Питання" з деяких граматичних тем. Переважно був використаний інструмент "Тести й опитувальники", який є найбільш зручним для створення різних типів вправ з метою проведення етапу тренування вивченого граматичного матеріалу в дистанційній формі, а також такі інструменти, як "Форуми", "Оголошення", "Повідомлення", які виступали в якості засобу комунікації й забезпечували зворотний зв'язок зі учнями.

У нашому дослідженні тренування формулювання загальних питань здійснювалося за допомогою завдань із вибором варіанта відповіді, а також вправ, що припускали коротку текстову відповідь. Завдання із пропусками використовувалися для тренування питальних слів. Наприклад, учням були запропоновані питальні речення із пробілами на початку пропозицій, де вони повинні були вставити потрібне питальне слово, і зі словом, що пояснює, або словосполученням у дужках наприкінці пропозицій [40]:

1) _____ *didn't you like her performance? (because it was boring)*

2) _____ worked with a team of professional engineers in London?

Для закріплення й практики формулювання спеціальних питань використовувалися вправи, що припускали текстову відповідь у вигляді пропозиції, а також завдання типу "Істина/неправда". У завданнях типу "Істина/неправда" учням було необхідно визначити, чи є в питальних реченнях помилки, тобто дати позитивну або негативну відповідь, і при необхідності дати пояснення, тобто при наявності помилок запропонувати виправлений варіант.

1) *Come all researchers at an investigation with certain hypotheses?*

Істина

Неправда

Обґрунтування відповіді:

2) *Do the emission of greenhouse gases cause global warming?*

Істина

Неправда

Обґрунтування відповіді:

Важливо відзначити, що використання різного плану освітніх платформ забезпечує миттєвий зворотний зв'язок при виконанні різних видів вправ, тому що учні бачать свої помилки відразу після здачі завдання. При складанні завдань у вчителя є можливість написати пояснення, яке учень побачить після здачі завдання й зможе самостійно проаналізувати помилки, що забезпечує не тільки контроль виконання завдань із боку вчителя, але й самоперевірку. Це дає можливість не витратити час на занятті на докладну перевірку вправ і аналіз результатів, а

сфокусуватися на моментах, які викликали найбільші труднощі в учнів у ході тренування граматичного явища [29].

Необхідно створити зручний блок завдань для самоперевірки, який дозволить виконати вправи по пройдених темах і перевірити їхнє виконання. Ці завдання повинні бути диференційованими й розташовуватися за принципом "від простого до складного".

На такому ресурсі як *Esflow.com* що згадувався в розділі 1.3 запропоновано такий варіант закріплення теми "Present Simple Questions":

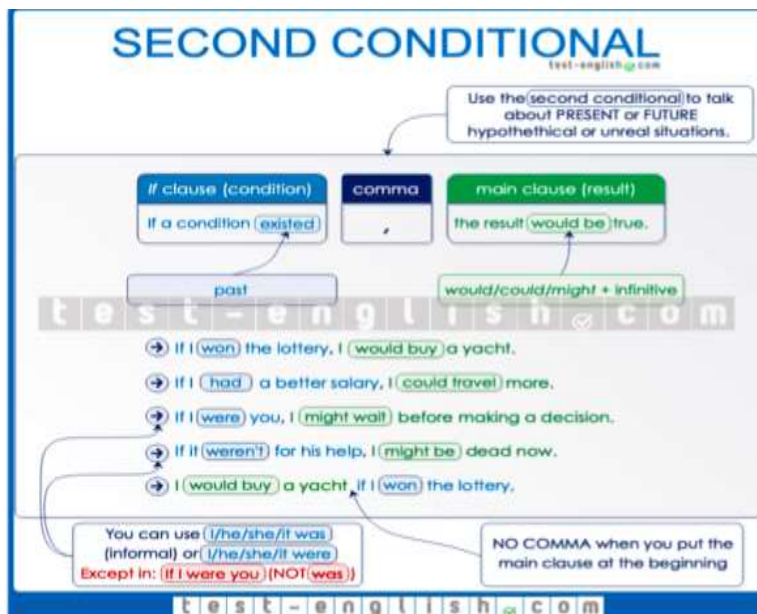
Present Simple Questions

Find your sentence:

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Who?</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Anna</td></tr> <tr><td>James</td></tr> <tr><td>Georgia</td></tr> <tr><td>Neil</td></tr> <tr><td>Hilary</td></tr> <tr><td>Gregory</td></tr> <tr><td>Sylvia</td></tr> <tr><td>Derek</td></tr> </tbody> </table> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Where?</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>in the garden</td></tr> <tr><td>near the school</td></tr> <tr><td>in the park</td></tr> <tr><td>under a tree</td></tr> <tr><td>on a bridge</td></tr> <tr><td>by the pool</td></tr> <tr><td>on the beach</td></tr> <tr><td>near the river</td></tr> </tbody> </table>	Who?	Anna	James	Georgia	Neil	Hilary	Gregory	Sylvia	Derek	Where?	in the garden	near the school	in the park	under a tree	on a bridge	by the pool	on the beach	near the river	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">What?</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>draws flowers</td></tr> <tr><td>reads a magazine</td></tr> <tr><td>dances</td></tr> <tr><td>plays chess</td></tr> <tr><td>writes poems</td></tr> <tr><td>listens to music</td></tr> <tr><td>does the homework</td></tr> <tr><td>meets a friend</td></tr> </tbody> </table> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">When?</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>every day</td></tr> <tr><td>in the morning</td></tr> <tr><td>on Saturday</td></tr> <tr><td>every afternoon</td></tr> <tr><td>every Sunday morning</td></tr> <tr><td>in the evening</td></tr> <tr><td>at the weekend</td></tr> <tr><td>on Monday afternoon</td></tr> </tbody> </table>	What?	draws flowers	reads a magazine	dances	plays chess	writes poems	listens to music	does the homework	meets a friend	When?	every day	in the morning	on Saturday	every afternoon	every Sunday morning	in the evening	at the weekend	on Monday afternoon
Who?																																					
Anna																																					
James																																					
Georgia																																					
Neil																																					
Hilary																																					
Gregory																																					
Sylvia																																					
Derek																																					
Where?																																					
in the garden																																					
near the school																																					
in the park																																					
under a tree																																					
on a bridge																																					
by the pool																																					
on the beach																																					
near the river																																					
What?																																					
draws flowers																																					
reads a magazine																																					
dances																																					
plays chess																																					
writes poems																																					
listens to music																																					
does the homework																																					
meets a friend																																					
When?																																					
every day																																					
in the morning																																					
on Saturday																																					
every afternoon																																					
every Sunday morning																																					
in the evening																																					
at the weekend																																					
on Monday afternoon																																					

Завдяки завданням подібного типу учні можуть від самого початку закріплювати в однаковій мірі правильний порядок слів в англійському реченні та правильне вживання та формування Present Simple. Очевидним здається й те, що учні, маючи перед собою безліч варіантів можливих речень, зможуть побудувати речення, які по сенсу будуть максимально наближені до життя вивчаючого, що зробить засвоєння теми ще більш продуктивним і надійним.

Наступний ресурс який може бути корисним про вдосконаленні граматичної компетентності можна по праву вважати *Test-english.com*. Перед початком тестування учень може ознайомитися з теоретичною частиною. Наприклад розглянемо на прикладі презентації теми “Second Conditional” [19]:

Після отримання теоретичних знань учень може переходити до практики. Всього є 3 типи завдань, де завдання 1 і 2 типу включають в себе 10 питань, а останнє - це текст для самостійного опрацювання теми і тренування навички незалежного вибору.

Exercises: **1** 2 3

Exercise 1

Choose the correct forms to complete the second conditional sentences below. But be careful; there is ONE first conditional sentence, too.

- 1 If I more money, I'd travel more.
- 2 What would you do if you a lot of money in the street?
- 3 A lot of health problems could be prevented if people better.
- 4 If I had her number, I her; but I don't have it.
- 5 Our kids would be happier if we in the country.
- 6 If you lend me the money, I you back before the end of the

Наступний ресурс який ми продемонструємо буде сайт *englisch-hilfen.de*, який також вважається цінним джерелом для формування граматичної компетентності. На сайті представлено список тем до вибору навчання, частиною з яких є наступні:

<ul style="list-style-type: none"> • Simple Past • Past Simple 	Simple Past	I played football yesterday.
<ul style="list-style-type: none"> • Simple Present • Present Simple 	Simple Present	I play football every week.
<ul style="list-style-type: none"> • Singular 	Singular/Plural	Here is one book .
<ul style="list-style-type: none"> • some, any, much, many • Quantifiers 	Quantifiers	There are some apples left.
<ul style="list-style-type: none"> • Tenses 	Tenses	I play football. I am playing football. I played football. I have played football. I will play football. ...
<ul style="list-style-type: none"> • this, that - these, those • Demonstrative pronouns 	this, that - these, those	This is Pat and that is John.
<ul style="list-style-type: none"> • Verbs 	Verbs	We sing a song.
<ul style="list-style-type: none"> • will-future • Future I • Future Simple 	will-future	I will play football next week.
		They also handball in the gym.

Наприклад, виберемо тему “Quantifiers”. Дуже зручним є формат подібний по попереднього сайту, а саме можливість закріплення теоретичної частини, яку пізніше ми зможемо ефективно відпрацювати на практиці. Це зробить знання учня не лише глибокими, але також й практичними та гнучкими.

1. When do we use *much* and when *many*?

- *much*: uncountable nouns (milk, marmalade, money, time etc.)
- *many*: countable nouns (bottles of milk, jars of marmalade, dollars, minutes etc.)

Examples:

- How *much* money have you got?
- How *many* dollars have you got?

In informal English these questions are often answered with *a lot of* /*lots of*. There is no much difference between the two phrases.

2. When do we use *a little/little* and when *a few/few*?

- *a little*: non countable nouns (milk, marmalade, money, time etc.)
- *a few*: countable nouns (bottles of milk, jars of marmalade, dollars, minutes etc.)

Examples:

- He has *a little* money left.
- He has *a few* dollars left.

We use *few* and *little* **without the article a** to point out a more negative meaning.

Examples:

- *A few* students of our school know this. (There are some student who know it.)
- *Few* students know this. (It is almost unknown.)

Task Nr. 2429

Is *much* or *many* used before the given phrase?

- traffic
- housework
- clothes
- dust
- sand
- nonsense
- sugar
- meat
- blood
- football

Check

Show answer

Безумовно формування граматичної компетентності є надзвичайно важливим елементом при вивченні іноземної мови, Вміння правильно будувати речення, вживати належний час та грамотно висловлювати думку позитивно впливають на граматичну навичку. Завдяки ресурсам які були розглянуті вище учні зможуть покращити рівень своєї граматичної компетентності, при чому зробити це цікаво, швидко та інтерактивно.

2.3. Організація формування фонетичної компетентності в умовах дистанційного навчання

Оволодіння правильною вимовою є необхідною умовою для здійснення ефективної іншомовної міжкультурної комунікації. Фонетичну компетентність можна розглянути як здатність до

правильного артикуляційного та інтонаційного висловлювання своїх думок і розуміння мовлення інших, яка базується на відповідних фонетичних навичках та знаннях. Саме від рівня сформованості вимовних навичок, від обсягу отриманих та засвоєних знань та динамічної взаємодії цих компонентів залежить ефективність формування фонетичної компетентності учнів на заняттях з іноземної мови.

Слухання повинне бути активним, тому воно завжди повинне супроводжуватися завданням, що концентрують довільну увагу учня на певній характеристиці фонемі або інтонемі [22].

Традиційні методики включали використання фонетичного алфавіту (транскрипції), практики транскрипції, завдання щодо розпізнавання звуків, цілеспрямовані завдання на продуктивність вимови, скоромовки, ігри і т. д.

На одному з сайтів, який згадувався у розділі 1.4. під назвою *www.forvo.com* пропонуються вправи на відпрацьовування вимови, при чому корисним є те, що присутня модульність, тобто слова поділені по темам. Наприклад: виберемо тему “Food”. Відкриваючи, учень бачить список слів по обраній темі, кожне з яких він може прослухати і відтворити, й тим самим закріпити правильну вимову слова.

Category: **food** [Subscribe to food pronunciations](#)

5,324 words tagged as "food". Order [by date](#) | [by popularity](#) | [alphabetically](#)

- [▶ banana \[en\]](#)
- [▶ fish \[en\]](#)
- [▶ dessert \[en\]](#)
- [▶ croissant \[fr\]](#)
- [▶ tea \[en\]](#)
- [▶ onion \[en\]](#)
- [▶ jalapeño \[es\]](#)
- [▶ scone \[en\]](#)
- [▶ burger \[en\]](#)
- [▶ queso \[en\]](#)
- [▶ ketchup \[en\]](#)
- [▶ sushi \[en\]](#)
- [▶ restaurant \[en\]](#)
- [▶ melk \[nl\]](#)
- [▶ gnocchi \[it\]](#)
- [▶ butter \[en\]](#)
- [▶ hot dog \[en\]](#)
- [▶ bagel \[en\]](#)

Наступний сайт який може допомогти учням в формуванні фонетичної компетентності може бути *Oxford Owl: Phonics*. На даному ресурсі можна знайти безліч корисних відео, одним з яких є правильна вимова чистих звуків представлених Suzy Ditchburn та її донькою.

Home English Reading Maths Atschool Bookshop Activities Blog

sounds like **sh**, **ss**, **k** when encountering the alphabet. So, children learn how to put sounds represented by letters or letter groups (like **sh** or **igh**) together to read words in a more straightforward way.

Video: How to pronounce pure sounds

Oxford OWL

How to pronounce pure sounds

Learn how to pronounce all 44 phonic sounds, or phonemes, used in the English language with these helpful examples from Suzy Ditchburn and her daughter.

Reading schemes and levels

Free ebook library: 100s of eBooks to practise reading

Корисними також є вправи на закріплення одного звуку, як показано у вправі нижче.

ai	- rain, tail, aim
ee	- bee, leek, see
igh	- high, sigh, might
oa	- boat, toad, foal
oo	- boot, food, moon
oo	- book, wood, foot
ar	- park, art, car
or	- for, torn, fork
ur	- hurt, fur, surf
ow	- cow, owl, town
oi	- coin, boil, oil
ear	- dear, shear, year
air	- fair, pair, hair
ure	- sure, pure, manure
er	- dinner, summer, letter

На сайті *BBC Learning English* можна одночасно дивитися відео та слідувати за текстом. Практикувати вимову можна імітуючи звуки, які вимовляють носії мови та копіювати інтонацію. В відео, яке буде прикріплене нижче, розбирається вимова прийменника *from*. Вказується, що так як прийменник не є важливою частиною речення, найчастіше він буде ненаголошеним. Особливістю є те, що якщо слово *from* стоїть в кінці речення то воно вимовляється як */frɒm/*, але якщо всередині то */frəm/*. Формат запропонований на сайті, а саме одночасне поєднання практики й теорії є дуже зручним для практики вимови та вдосконалення фонетичної компетентності. Подібних цікавих відео на даному ресурсі можна знайти у великій кількості, що допомагає пропрацювати кожну потрібну тему ефективно та якісно [6].

Tim

Hi. I'm Tim and this is my Pronunciation workshop. Here I'm going to show you how English is really spoken. Come on, let's go inside. Where were you born? Where do you come from? Here's what we heard when we asked some people in London their names, and where they come from.

Voxpops

My name's Charlotte, and I'm from Darwin in Lancashire.
 My name's Ollie, and I'm from Norfolk.
 I'm Amy from London.
 Allie, I'm from Northern Ireland.
 My name's Victoria. I'm from Cambridge.

Tim

Now they all used the word **from**, didn't they - but they didn't pronounce it /from/. Listen again: how *is* it pronounced?

Voxpops

My name's Charlotte, and I'm from Darwin in Lancashire.
 My name's Ollie, and I'm from Norfolk.
 I'm Amy from London.
 Allie, I'm from Northern Ireland.
 My name's Victoria - I'm from Cambridge.

Tim

The word **from** is a preposition; it's usually not that important in a sentence, so it's often unstressed. Now, at the end of the question, "Where do you come from?" It's unstressed,

Безумно формування фонетичної компетентності є невід'ємним елементом при вивченні іноземної мови в середній школі. Ефективність засвоєння знань залежить від вміння вчителя підбрати системи прав, які будуть служити каталізатором для правильно поставленої мови. Корисними будуть вправи на повторення слів та фраз за носієм мови, копіювання їх манери говорити, а також цілеспрямоване виправлення вже зроблених помилок, наприклад, вчителем, для більш ефективного засвоєння матеріалу.

2.4. Розробка уроку з формування мовної компетентності учнів основної школи при вивченні англійської мови в дистанційному режимі

Було розроблено урок англійської мови у 6 класі по темі “Leadership” (Лідерство), адаптований до умов дистанційного навчання.

Тема уроку: “Leadership” (Лідерство)

Тип уроку: Distance educational lesson

Особливості проведення уроку: Проведення уроку відбувається за допомогою використання комп’ютера чи ноутбука та спеціального програмного забезпечення (наприклад: “Skype Software”) для дистанційного спілкування.

Намір вчителя: Активізувати лексичні одиниці теми; сприяти формуванню навичок сприйняття інформації на слух (аудіювання); навчати учнів висловлювати свою думку та обґрунтовувати її; розвивати мовленнєві, інтелектуальні та пізнавальні здібності; розширювати кругозір; виховувати любов до знань та бажання дізнаватися більше.

Обладнання: комп’ютер чи ноутбук, спеціальне програмне забезпечення (наприклад: “Skype Software”) для дистанційного спілкування, інтерактивний ресурс quizlet.

Тривалість уроку: 60 хв. (1 год)

Хід уроку:

Warm-up (Speaking part)

Task 1. Express your thoughts: “Who Are Leaders and What is Leadership?”

Task 2. Match words with definition and explain your choice.

Leadership   Someone who can influence others and who has managerial authority.

Leader A process of influencing a group to achieve goals.

Task 3. Express your thoughts: “Are all managers leaders? Are all leaders managers?”

1. Vocabulary

Task 1. Match words to create expressions

Identifying	a set of traits	
Impossible to identify		personal
characteristics		
Traits		the
interactions		
Traits consistently	associated with leadership	
Ignore	studied	

Task 2. Complete the text with phrases from Task 1.

Leadership Traits theories

Research focused on _____ that differentiated leaders from non-leaders. _____: physical stature, appearance, social class, emotional stability, sociability, etc. It proved _____ that would always differentiate a leader (the person) from a nonleader of influencing a group to achieve goals. No unique traits would apply universally to all effective leaders. Later attempts of identify _____ (the process of leading) were more successful (8 traits).

Critics: traits alone are not sufficient, since they _____ of leaders and their group members as well as.

Task 3. Complete the sentences with definitions from the box below.

Three contingency dimensions of the Fiedler Model

Leader-member relations	Task structure	Position power
-------------------------	----------------	----------------

- _____: describes the degree of confidence, trust, and respect employees have for their leader.
- _____: describes the degree to which job assignments are formalized and structured.
- _____: describes the degree of influence a leader has over activities such as hiring, firing, discipline, promotions, and salary increases.

2. Video & Discussion

Task 1. Watch the video and ask the questions.

Inspiration from Invictus, with Morgan Freeman & Matt Damon

Picture 1. Video frame [37] What makes an effective leader?

vision	inspire	get the job done
--------	---------	------------------

1. Ability to develop a _____ (an audacious plan to get to a better place).
2. Ability to _____ (convince others to share this vision).
3. Ability to _____ (motivate others to work hard to achieve this vision believe in and support your team).

Task 2. Express your thoughts about basics of leadership

1. How to provide a good example?
2. How to help people to be better than they think they can be?

3. How do you inspire your team to do their best?
4. How do we inspire ourselves to greatness?

4. Homework (Writing part)

Task 1. Read the article.

Steve Jobs' Charisma Made Apple No. 1

Born in 1955, Apple's CEO Steve Jobs is a practical visionary who has the idea of changing the world by introducing new electronic gadgets that he believes customers will love. According to an industry observer, "Apple never holds focus groups. It doesn't ask people what they want; it tells them what they are going to want next." Starting with the Macintosh, Jobs imagined a wide array of consumer electronics that eventually became market hits, including the MacBook Air, the iPod and more recently the iPad. In the past Jobs has referred to himself as a "lead gladiator." He repeatedly talks about his team in revolutionary prose, sometimes using violent imagery, encouraging them to see themselves as outlaws who will turn the industry upside down. He talks about his projects in almost evangelical terms. In an interview, Jobs described the development team for the Macintosh as souls who were "well grounded in the philosophical traditions of the last 100 years and the sociological traditions of the 60s." The Macintosh team pursued their project through grueling hours and against formidable odds. "The machine's development was, in turn, traumatic, joyful, grueling, lunatic, rewarding, and ultimately the major event in the lives of almost everyone involved."

Time recently described Steve Jobs as confident, assured, and open. His personal magnetism is overwhelming. And his view of the customer is that he knows what is best for them and the objective of his development team is to come up with products that create rather than meet a consumer need. In Steve's own words, "sure, what we has to make commercial sense but it's never the starting point. I start with the product and the user experience... I think the experience of using an iPad is going to be profound for many people. I re do. Genuinely profound."

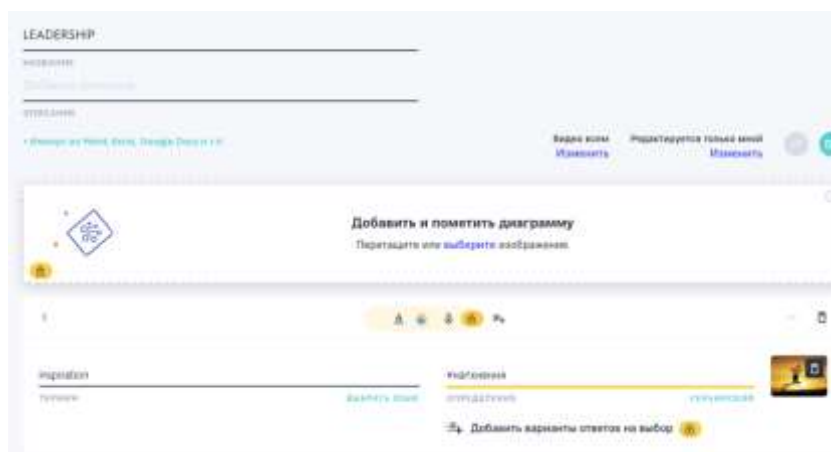
Fortune magazine describes Jobs' charismatic leadership style follows: "Jobs is a wickedly smart, inspiring, inspired perfectionist man who has turned much of what he touches into gold. His influence on global culture cannot be underestimated. On the surface seems he makes mere amusements: tiny music players and touch phones and candy-colored laptops. Yet those things have rocked multibillion-dollar companies and changed the way the world b music, accesses information, and designs products ranging fr home appliances to cars. Every day, several times a day, some student entrepreneur, industrial designer, or CEO looks at a problem and wonders: What would Steve Jobs do?"

Sources: Based on S. Fry, "On the Mothership. A confessed Apple Fanboy gets fr time with the iPad and face time with Steve Jobs," *Time*, 2010, April 12, 40-4; Grosman, "Launch iPad. It is here, it is hot; But what on earth is the iPad for?" *T*, 2010, April 12, 36-42; P. Burrows, "Apple's endlessly expanding univer *BusinessWeek*, 2010, April 26, 93-98; "Steve Paul Jobs," <http://www.ei.cs.vc>, accessed April, 2010; S. M. Mehta "Why him?" *Fortune*, 2009, November 23, 89-

Task 2. Write an essay and answer the next questions.

1. How would you characterize the leadership style of Steve Jobs?
2. Would this approach work in other organizations?
3. Why or why not?
4. In which circumstances?

Task 3. Learn the words using quizlet.

Висновки до розділу 2

У даному розділі ми на практиці розглянули вправи, що допомагають вдосконалити лексичну, граматичну й фонетичну компетентності. На кожному із сайтів учні можуть ознайомитися з теорією запитуваної теми та переліком вправ для відпрацювання на практиці, що робить засвоєння знань ефективним та ґрунтовним.

В цьому розділі було продемонстровано яким чином можна вдосконалити лексичну компетентність за допомогою такого корисного ресурсу як *quizlet*, на практиці побачили як виглядає готовий модуль і ознайомилися з запропонованими режимами для вивчення слів.

Для формування граматичної компетентності були використані такі ресурси як *Esflow.com*, на якому ми побачили як можемо відпрацювати тему *Present Simple*, *Test-english.com*, де ми мали змогу ознайомитися як з теоретичною, так і з практичною частиною теми *Second Conditional*, а також *englisch-hilfen.de*, на якому, на прикладі теми *Quantifiers*, продемонстрували як можна швидко та ефективно покращити свою граматичну компетентність.

Для формування слухо-вимовних навичок було продемонстровано наступні сайти: *www.forvo.com* для формування вимови з теми *Food*; *Oxford Owl: Phonics* для тренування правильної вимови; *BBC Learning English* правильної вимови прийменника *from*.

Надано конспект розробленого уроку англійської мови для 6 класу по темі “Leadership” (Лідерство), адаптований для умов дистанційного навчання з використанням такого інтерактивного ресурсу як *quizlet*.

ВИСНОВКИ

Дистанційна форма навчання являє собою освітній процес, організований на відстані, що є основною відмінністю даної форми від традиційної й забезпечує її гнучкість. Вона характеризується відсутністю постійного прямого контакту між його учасниками, але при цьому такий формат навчання є інтерактивним, тому що комп'ютерні телекомунікаційні технології швидко розбудовуються й дозволяють підтримувати регулярну взаємодія між вчителем і учнями, як у письмовій, так і в усній формі, що робить даний напрямок перспективним у навчанні іноземним мовам. Дистанційна форма навчання характеризується "систематичної й ефективною інтерактивністю", що, у свою чергу, відрізняє дану форму навчання від заочної.

В першому теоретичному розділі надано характерні риси дистанційного навчання та з'ясовано, що дистанційне навчання при правильній організації навчального процесу надає здобувачам освіти доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає абсолютно нові можливості для творчого самовираження, знаходження та закріплення іншомовних мовних навичок.

Розглянуто засоби для формування лексичної, граматичної та фонетичної компетентностей та проаналізовано їх вплив на результативність шкільної діяльності та зацікавленість учнів у навчанні в цілому. Також з'ясовано, що такі ресурси як Reverso, Quizlet, LanguageGuide.org, Mes-english.com, Esl.fis.edu, Smard Words, - можуть бути надзвичайно корисними при формуванні лексичної компетентності при дистанційному навчанні. Для вдосконалення граматичної компетентності було виділено такі ресурси як SparkleBox.com, Pppst.com, Eslflow.com, Super Teacher

Worksheets.com, ESL Tower.com, Test-english.com та English-hilfen.de. Відзначено, що одним із самих доступних та зручних засобів для створення навчальних продуктів є програма Power Point. Визначено, що формуванню фонетичної компетентності сприяють наступні сайти: Learn English from British Council, Oxford Owl:Phonics, ESL Tower.com, www.forvo.com, BBC Learning English, FluentU.

У другому практичному розділі надано приклади вправ та завдань із ресурсів згаданих у першій частині для формування лексичної, граматичної та фонетичної компетентностей. З'ясовано, що такий ресурс як quizlet може сприяти ефективному, швидкому та цікавому процесу вивчення іноземних слів.

Для формування граматичної компетентності були використані такі ресурси як *Esflow.com*, на якому ми побачили як можемо відпрацювати тему *Present Simple*, *Test-english.com*, де ми мали змогу ознайомитися як з теоретичною, так і з практичною частиною теми *Second Conditional*, а також *englisch-hilfen.de*, на якому, на прикладі теми *Quantifiers*, продемонстрували як можна швидко та ефективно покращити свою граматичну компетентність.

Для формування слухо-вимовних навичок було продемонстровано наступні сайти: *www.forvo.com* для формування вимови з теми *Food*; *Oxford Owl: Phonics* для тренування правильної вимови; *BBC Learning English* правильної вимови прийменника *from*.

В кінці другого розділу було представлено конспект розробленого уроку англійської мови для учнів 6 класу на тему “Leadership” (Лідерство), спеціально адаптований для умов

дистанційного навчання. Задля ще більшої ефективності даного урока було використано такий інтерактивний ресурс як quizlet.

Ефективне дистанційне навчання іноземної мови має будуватися на базі спеціально спроектованого віртуального мовного середовища, що включає комплекс електронних освітніх і комунікаційних засобів, які організують повноцінну навчальну взаємодію розділених простором і часом суб'єктів навчального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аман І. С., Литвиненко О. В. Інтернет-сервіси в освітньому просторі. Вип. 2 [методичний посібник]. Кропивницький: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», 2017. 60 с.
2. Арустамова Н. А., Штуріна В. Ю., Войнова Л. С. Нові педагогічні технології в освіті. Херсон: вид-во ХДУ. 2013. 68 с.
3. Безлюдний О. І., Безлюдна В. В., Щербань І. Ю., Комар О. С. Досвід використання змішаного навчання на заняттях з англійської мови у закладах вищої педагогічної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. № 5. С. 86 - 100.
4. Білогорка М., Мороз Т. Шляхи формування мовної компетентності особистості. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 11. Дрогобич, 2015. С. 222 - 228.
5. Білоус В. Мобільні навчальні додатки в сучасній освіті. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 1 - 2 (20 - 21).
6. Блощинський І. Г. Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. *Вісник Національної академії Державної служби України. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 3. С. 5 - 25.
7. Варава В. До питання визначення понять дистанційної освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2015. Вип. 52. С. 273 – 280.
8. Ващенко В. Ю., Дядичев О. В. Аналіз систем керування навчанням і контентом та їх впровадження в навчальний процес. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2011. № 12 (223), Ч. II. С. 5 – 17.

9. Вишнівський В. В., Гніденко М. П., Гайдур Г. І., Ільїн О. О. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів. Київ: ДУТ, 2014. 140 с.
10. Гнедкова О. О. Педагогічні умови формування фахових знань майбутніх учителів іноземних мов у процесі дистанційного навчання: дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2017. 256 с.
11. Грицюк П. М., Онишків З. М. Методика дистанційного навчання: збірник статей. Хмельницький: ХОІППО. 2021. 99 с.
12. Гусленко І. Ю., Змійова І. В. Конспект лекцій з дисципліни “Методика навчання іноземних мов”. *Народна українська академія*. 2018. 64 с.
13. Дацюк В. Б. Перспективи дистанційної освіти та віртуальних університетів в Україні. URL: <http://mediacenter.uz.ua/data/daciuk.pdf> (дата звернення 12. 07. 2021)
14. Дистанційне навчання в СумДУ. Сайт системи підтримки дистанційного навчання Сумського державного університету. URL: <http://dl.sumdu.edu.ua/ua>. (дата звернення 12. 07. 2021)
15. Дистанційні курси. Методичні рекомендації щодо підготовки веб-ресурсу дисциплін при організації навчального процесу за дистанційною формою [укл. О.О. Новомлинець, О. П. Дрозд]. Чернігів: ЧНТУ, 2013. 32 с.
16. Дишлева Ю. В. Роль та місце сучасних методик у вивченні англійської мови в курсі дистанційного навчання. *Навчання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. 2008. С. 35 – 41.
17. Єдине інформаційне середовище URL Сайт системи підтримки дистанційного навчання Національного технічного університету

України «Київський політехнічний інститут».

URL: <http://login.kpi.ua>. (дата звернення 12. 07. 2021)

18. Жевакіна Н. В. Технологія дистанційного навчання: сутність та особливості. *Вісник Луган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка*. № 4. 2003. С. 68 – 73.
19. Закон України «Про освіту». URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/110-zakon-ukrayinupro-osvitu>. (дата звернення 12. 07. 2021)
20. Інформаційні технології і засоби навчання : збірник наукових праць /за ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука. Київ, 2005. 272 с.
21. Колос К. Р. Система Moodle як засіб розвитку предметних компетентностей учителів інформатики в умовах дистанційної післядипломної освіти: дис. ... канд. пед. наук :13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2011. 238 с.
22. Конєва М. З. Лінгвістична компетентність як важливий складник іншомовної комунікації майбутніх учителів іноземної мови. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. С 28 – 33.
23. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г. Кременем 20 грудня 2000 р.). URL: <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/> (дата звернення 12. 07. 2021)
24. Котлярова В. Ю., Ткач М. В. Дистанційне навчання англійської мови студентів педагогічного ВУЗу. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер.: Філологічні науки*. 2016. Вип. 10. С. 124 - 130.

25. Кузнєцова Н. Ю. Створення віртуального середовища для вивчення іноземної мови (Технології Веб 2.0). *Англійська мова та література*. 2012. № 19 – 21. С. 8 – 10.
26. Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс: навч. пос. Харків: НТУ «ХП», «Торсінг», 2002. 320 с.
27. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс : навч. посіб. за ред. В. М. Кухаренка. 3-тє вид. Харків : НТУ «П», «Торсінг», 2002. 320 с.
28. Кухаренко В. М. Змішане навчання. Вебінар. URL: http://www.wiziq.com/on_line-class/2190095intel-blended. (дата звернення 12. 07. 2021)
29. Лещенко Г. Компендіум основних методичних понять : стислий виклад засад формування комунікативної україномовної компетенції. *Українська мова і література в школі : науково-методичний журнал*. 2009. № 5. С. 6 – 13.
30. Лимар Л. Основні переваги та недоліки дистанційного навчання іноземних мов у немовному закладі вищої освіти. *Український педагогічний журнал*, (1), С. 24 - 29.
31. Ломакович А. М., Бабій Н. В., Фурман О. А. Впровадження модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle в освітній процес вищої школи. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка*. 2017. Вип. 7. С. 63 - 71.
32. Лук'яненко В. В. Досвід упровадження дистанційного навчання для організації самостійної роботи студентів з англійської мови. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2014. Вип. 2. С. 70 – 75.
33. Михайлова І. В. Особливості автономного навчання німецької мови у вищій школі. *Педагогічні науки*. Вип. 125. 2015. С 92 – 98.

34. Муліна Н. І. Методика розробки та використання дистанційного курсу англійської мови (старший ступінь у вищому технічному закладі освіти): автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання: германські мови» Київ, 2001. 22 с.
35. Мянновська Т. М., методисти НМЦ. Організація дистанційного навчання в закладах освіти міста Житомира. Житомир: НМЦ департаменту освіти. 2021. 126 с.
36. Наказ МОНУ від 25 квітня 2013 року (№ 466) «Положення про дистанційне навчання». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>. (дата звернення 12. 07. 2021)
37. Овсяннікова В. В. Дистанційне навчання в освітньому процесі вищого навчального закладу. *Вісник Запорізького національного університету*. 2016. № 2(27). С. 56 – 60.
38. Олійник В. О. Інноваційні технології дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних ВНЗ. *Лінгвістичні дослідження*. 2014. Вип. 38. С. 238 – 246.
39. Осадча К. П. Організаційні проблеми впровадження системи управління курсами у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій. URL: <http://moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=24&lang=ru>. (дата звернення 12. 07. 2021)
40. Осадчий В. В. Система дистанційного навчання університету. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. № 5. 2010. С. 7 – 16.
41. Полонська Т. К. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи. Київ: Педагогічна думка. 2014. 80 с.
42. Постоленко І. Ефективне навчання англійської мови дистанційно. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2015. № 1 (23). С. 104 – 108.

- 43.Постоленко І. С. Навчання іноземних мов дистанційно: інтеграційний аспект. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 9(2). С. 54 - 60.
- 44.Самойленко О. М. Поняття дистанційної освіти та дискусії навколо неї. *Збірник наукових праць*. Херсон: «Міськдрук», 2011. С. 61.
- 45.Спірін О. М., Орлов В. Ф., Свистун В. І. Дистанційне навчання в системі професійно-технічної освіти: монографія. Житомир: “Полісся”. 2019. 234 с.
- 46.Теорія та практика змішаного навчання: монографія
В. М. Кухаренко, С. М. Березенська, К. Л., Бугайчук,
Н. Ю. Олійник, Т. О. Олійник, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко,
А. Л. Столяревська. [за ред. В. М. Кухаренка]. Харків: Міськдрук,
НТУ «ХП», 2016. 284 с
- 47.Технологія створення дистанційного курсу: навч. посіб. за ред.
В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренка. Київ: Міленіум, 2008. 324 с.
- 48.Тимошенко О. В. Особливості організації дистанційної форми навчання майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2014. Вип. 118(2). С. 237 - 242.
- 49.Тригуб І. П. Формування граматичної компетенції у студентів немовних спеціальностей ВНЗ у процесі вивчення англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: філологія. 2014. № 10. том 2. С. 74 - 77.
- 50.Триус Ю. В., Герасименко І. В. Комбіноване навчання як інноваційна освітня технологія у вищій школі. *Теорія та методика електронного навчання: зб. наук. праць*. Вип. III. Кривий Ріг, 2012. С. 299 – 308.

- 51.Шелестова Л. В. Дидактичні проблеми дистанційного навчання. *Trends in science and practice of today*. С. 305 – 308.
- 52.Distance Education, 6 (1).URL: <http://tojde.anadolu.edu.tr/tojde17/articles/carlos.htm> (дата звернення 09. 02. 2022.)
- 53.Iwasaki, C., Tanaka, T., & Kubota, K. Analysis of relating the use of a learning management system to teacher epistemology and course characteristics in higher education. *Knowledge Management & E-Learning: An International Journal*. 2011. 3(3). P.478 - 490.
- 54.Machado, C., & Thompson, K. The adoption of open sources within higher education in Europe and a dissemination case study. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 2015 6(1), <http://tojde.anadolu.edu.tr/tojde17/articles/carlos.htm> (дата звернення 09. 02. 2022.)
- 55.Scrivener J. Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching. 3rd Edition. MacMillan, 2011. 418 p.